

Túllépni a karbon-ellentételezésen

Az IYRP Globális Szövetség pásztorkodással és szénpiacokkal foglalkozó munkacsoportjának szakpolitikai összefoglalója

Az ipari kibocsátások természet alapú semlegesítése összességében rossz módja az éghajlatváltozás elleni fellépésről való gondolkodásnak – a pásztorkodás megmutatja, hogy miért.

Összefoglaló

Az alábbi elemzés kifejti, hogy a karbon-ellentételezés hibás klímapolitikai megközelítés, mert hamisan egyenértékűnek tekinti a fosszilis és a biogén szenet. Míg a fosszilis kibocsátások tartósan növelik a légköri szén-dioxid-mennyiségét, a biogén szén a természetes körforgás része, ezért a kettő nem cserélhető fel egymással.

Az ellentételezés emellett elfedi a klímaváltozás valódi okát – a fosszilis energiahordozók használatát –, és a felelősséget gyakran a földhasználati rendszerekre, például a pásztorkodásra hárítja. Ez torzítja a szakpolitikákat, és a helyi közösségeket külső érdekeknek rendeli alá.

Megoldásként a következőt javasolja: a klímafinanszírozást el kell választani az ellentételezéstől, és közvetlenül kell támogatni a pásztorkodó rendszereket mint fenntartható és alkalmazkodó megélhetési formákat, miközben a kibocsátáscsökkentés felelőssége a fosszilis kibocsátókra kell háruljon.

A háttér

Az elmúlt évtizedben a legelőterületek a szénpiacok egyik fontos új célterületévé váltak. Ahogy az önkéntes szénpiacok gyorsan terjednek a pásztorkodó közösségek területein, a jövőbeli szénbevételekkel kapcsolatos várakozások már most alakítják a földhasználati politikákat, a költségvetési tervezést, a nemzeti klímastratégiákat és a fejlesztési narratívákat.

Ebben a dokumentumban a pásztorkodás olyan állattartó rendszereket jelent, amelyek tulajdonképpen a vadon élő növényevők ökológiai funkcióira, logikájára épülnek. Ezek a rendszerek a mobilitás, a rugalmasság és a kollektív irányítás révén fejlődtek ki, és arra specializálódtak, hogy a legelők változékonyságát termelői céllal használják ki, miközben kezelik az ebből fakadó kockázatokat – akár önállóan, akár más megélhetési stratégiákkal kombinálva. Sokféleségük ellenére a pásztorkodási rendszereket elemzési szempontból egy csoportként kezelik, és megkülönböztetik más legeltetési rendszerektől, mivel szerkezetileg az ökológiai integráció köré szerveződnek.

A legtöbb pásztorkodó rendszer ma magán viseli azoknak az évtizedeken át tartó beavatkozásoknak a nyomát, amelyek célja e rendszerek helyettesítése vagy ellenőrzése volt:

a mobilitás korlátozása, valamint a társadalmi és ökológiai viszonyok alárendelése a piaci logikának a föld, a víz és a munka árucikké alakításán keresztül. Mindazonáltal, amennyiben ezek a rendszerek saját belső logikájuk szerint működhetnek, agroökológiai értékük széles körben elismert: dinamikus ökoszisztémaként tartják fenn a legelőterületeket, miközben élelmet, biodiverzitás fenntartását, és megélhetést biztosítanak.

A pásztorkodó térségekben a klímafinanszírozás azonban ritkán épül erre az értékre. A karbon-projektek jellemzően az ellentételezés elvére épülnek – arra az elképzelésre, hogy a fosszilis tüzelőanyagok elégetéséből származó új kibocsátásokat ellensúlyozni lehet máshol történő szénmegkötéssel vagy kibocsátás-elkerüléssel. Amikor ezek a projektek pásztorkodó közösségeket is érintenek, azok gyakran külső szereplők által kidolgozott modellek végrehajtói válnak, amelyek felülírják tudásukat, átalakítják a földhasználati prioritásokat, és új ellenőrzési formákat vezetnek be a föld és a megélhetés felett.

A fosszilis tüzelőanyagok kibocsátásainak ellentételezhetőként való kezelése megköveteli, hogy ezeket kiszakítsuk rendszerbeli összefüggéseikből. Ez az absztrakció a klímaváltozást számviteli problémává alakítja, ahelyett hogy a fosszilis tüzelőanyagok kitermelésének és elégetésének kérdéseként kezelné. Az ellentételezésre épülő szénpiacok elmosás a klímaváltozás okozásáért viselt felelősség különbségeit, és a mérséklés felelősségét a termőföldre, az ökoszisztémákra és a közösségekre helyezik át.

Ez a dokumentum amellet érvel, hogy az ellentételezésen alapuló kompenzáció nem képes hiteles klímavédelmi fellépést biztosítani. Nem vitatja, hogy a földalapú kibocsátáscsökkentés vagy a szén-dioxid-eltávolítás hozzájárulhat a felmelegedés korlátozásához. Azt a kompenzációs logikát vitatja, amely ezeket a beavatkozásokat felcserélhetőnek tekinti a fosszilis tüzelőanyagok kitermelésének és elégetésének folytatásával. Ehelyett olyan klímafinanszírozási megközelítéseket sürget, amelyek közvetlenül támogatják a pásztorkodó rendszereket anélkül, hogy ezt a támogatást fosszilis kibocsátások ellentételezéséhez kötnék.

A probléma gyökere

1. Hamis egyenértékűség

Az ellentételezés logikája azon alapul, hogy a fosszilis szenet és a biogén szenet egyenértékűnek tekinti, noha alapvetően különböznek eredetükben, időbeli dinamikájukban, ökológiai kontextusukban és a földi rendszerben betöltött szerepükben. Egyszerűbben fogalmazva: a biogén szén az élő rendszerekben kering, a növényzet, a talaj, az állatok és a légkör között mozogva évek vagy évtizedek alatt. Ezzel szemben a fosszilis szén több millió év alatt halmozódott fel és raktározódott a föld alatt, és csak kitermelés és elégetés révén kerül a légkörbe. A biogén szén a mai bioszféra körforgásának része; a fosszilis szén ezzel szemben geológiai tárolóból kerül ebbe a körforgásba. A kétféle szén közötti különbség eltörlése megszünteti a mozgásban lévő biológiai körforgás és az egyirányú geológiai elmozdulás

közötti alapvető különbséget. Ez teszi lehetővé, hogy az ellentételezés technikailag koherensnek tűnjön.¹

$$\begin{array}{l} \text{új fosszilis tüzelőanyag-kibocsátás} + \\ \text{szárazföldi szénmegkötés} = \\ \hline \text{nulla kibocsátás} \end{array} \quad \times \quad \begin{array}{l} \text{hamis egyenértékűség} \\ \text{(kategóriahiba)} \end{array}$$

2. A fosszilis tüzelőanyagok terjeszkedésének elősegítése

Az ellentételezés logikája torzítja a klímaváltozás értelmezését és kezelését, mivel számviteli problémává alakítja azt, ahelyett hogy strukturális okait venné célba. A fosszilis kibocsátásokat és a biogén eltávolításokat ugyanazon számviteli rendszer felcserélhető elemeiként kezeli. Azáltal, hogy a folyamatos kibocsátásokat technikailag kompenzálhatónak mutatja be, az ellentételezés gyengíti a fosszilis tüzelőanyagok kitermelésének és elégetésének megszüntetésére irányuló kényszert, és ezek folytatását klímavédelmi fellépésként tünteti fel.

3. A klímaváltozásért viselt felelősség átrendezése

Miután eltűnnek a különböző szénkörforgások közötti különbségek, az élelmiszertermeléshez kapcsolódó biogén folyamatokat – például a rizstermesztést vagy az állattartást – ugyanúgy felelőssé lehet tenni a klímaváltozásért, mint a fosszilis tüzelőanyagok kitermelését és elégetését. A pásztorkodás esetében ennek különösen káros következményei vannak. A bendőből származó metánkibocsátás magasabb a cellulózban gazdag étrendek mellett, amelyek az extenzív állattartási rendszerekre jellemzőek, és alacsonyabb az intenzív rendszerekben, amelyek gabonára és koncentrált takarmányokra épülnek. Amikor a biogén kibocsátásokat kiszakítják ökológiai kontextusukból és a fosszilis kibocsátásokkal egyenértékűként kezelik, az extenzív pásztorkodó rendszerek klímaszempontból viszonylag kevésbé hatékonyak tűnnek. Ez megerősíti azokat a régi narratívákat, amelyek a pásztorkodást környezeti problémaként mutatják be, miközben az intenzifikációt klímavédelmi megoldásként állítják be.

4. Az éghajlatváltozás mérséklésének földterületi „versenyfutássá” alakítása

Az ellentételezés az éghajlatváltozást a fosszilis tüzelőanyagok kitermelésének és elégetésének problémájából a területi erőforrás-gazdálkodás kérdésévé alakítja át. Az elszámolási logika keretében a szárazföldi ökoszisztémák tűnnek a legkönnyebben „beállítható” elemeknek. A föld értéke nem abban jelenik meg, amit fenntart, hanem abban, amit a karbonelszámolásban reprezentálni képes. Az a feltételezés, hogy a fosszilis kibocsátások máshol „kiegyensúlyozhatók”, arra ösztönöz, hogy olyan területeket keressenek, ahol az élő rendszerek a legalacsonyabb költséggel mobilizálhatók. A jogi, politikai és gazdasági egyenlőtlenségek által formált térségek így elsődleges célpontokká válnak. A

¹ A kumulatív fosszilis CO₂-kibocsátások és a rövid életű biogén szénkörforgások közötti különbségtétel a klímatudományban jól megalapozott (IPCC 2021).

pásztorkodó és őslakos közösségek területei – erdők, legelők és vizes élőhelyek – ezért az ellentételezés működésének célterületeivé válnak.

5. Az élő rendszerek karbon-tulajdonná alakítása

Ahhoz, hogy az ellentételezési egységek hitelesek és kereskedhetők legyenek, a földet kontrollált eszközzé kell alakítani, és az attól függő közösségeket ehhez az eszközrendszerhez kell igazítani. Ez határok kijelölését, bázisértékek rögzítését, kötelező felelőségek meghatározását és a földhasználati gyakorlatok standardizálását igényli – lényegében a hagyományos pásztorfókuszú vidékfejlesztési megközelítések új, klímapolitikai indoklással történő újragondolását. Mivel az ellentételezés komplex társadalmi viszonyokat egyszerűsített, jogilag kikényszeríthető állításokká alakít, amelyek pénzügyi értéként forgalmazhatók, szerkezetileg összeegyeztethetetlen a rugalmassággal – beleértve a mobilitást, a közös használatot, a szezonális igénybevételt és a megegyezés-alapú hozzáférést.

6. A legelőterületek degradációjáról szóló narratívák jutalmazása

A karbon-ellentételezés az ún. „többletesség” (additionality) bizonyítására épül: igazolni kell, hogy a szénmegkötés a projekt nélkül nem történt volna meg. Ez a degradált területeket különösen értékessé teszi a kredittermelés szempontjából. A legelőterületek esetében a degradáció mérése köztudottan nehéz: erősen függ a vizsgálati léptéktől és a céloktól, valamint olyan rögzített benchmarkokra és szakértői kategorizálásra épül, amelyek rosszul illeszkednek a változékony pásztorökológiai rendszerekhez. A kiindulási állapot meghatározása azonban közvetlenül befolyásolja a generálható kreditek mennyiségét. Ennek eredményeként a degradált legelő spekulatív eszközzé válik: minél nagyobb a kezdetben degradáltak minősített terület, annál nagyobb jövőbeli szénnyereség modellezhető és pénzügyileg hasznosítható. Így az ellentételezés közvetetten intézményi és pénzügyi súlyt ad azoknak a narratíváknak, amelyek a környezeti romlást a pásztoroló tájhasználatnak tulajdonítják.

A szemléletváltás

1. A szén visszahelyezése a földi rendszer összefüggéseibe

A klímaváltozás nem a szén önmagában vett problémája, hanem a kontextusé és a kapcsolatoké: abból fakad, hogy a fosszilis szenet kivonják a geológiai tárolókból, majd átvezetik a bioszféra mai körforgásaiba. Ez a destabilizáló átadás a földi rendszeren belül teszi zavaróvá a légkörben való felhalmozódását. A szén relációs megértésének újra a középpontba való állítása alapvető fontosságú a klímaváltozás és a kibocsátás csökkentés elemzéséhez, és előfeltétele a koherens klímapolitikának.

2. A biogén rendszereket tévesen teszik felelőssé a klímaváltozásért

Az éghajlat destabilizációját a geológiai eredetű szén kumulatív hozzáadása okozza. A pásztorkodó állattartásból származó metán rövid szenciklusokban kering, és nem jelent új geológiai eredetű hozzáadást a légkörhöz. Azok az állítások, amelyek a pásztorkodást a klímaváltozás egyik fő okaként állítják be, a biogén és a fosszilis kibocsátások közötti elemzési különbség eltörlésére épülnek. Ebben az absztrakt keretben még azok a folyamatok is

elfedésre kerülnek, amelyek révén a biogén rendszerek nettó kibocsátóvá válhatnak – gyakran a fosszilis tüzelőanyagok által hajtott átalakulások vagy a rosszul megtervezett fejlesztési beavatkozások következtében. Ez torz szakpolitikákat eredményez, amely elvonja a figyelmet a fosszilis tüzelőanyagok kitermelésének és elégetésének felgyorsulásáról. Ha a fosszilis szenet a földi rendszer kontextusában értelmezzük, akkor a pásztorkodóktól – vagy más olyan szereplőktől, akiknek kibocsátásai biogén eredetűek – elvárni, hogy kompenzálják a fosszilis kibocsátásokat, elveszíti fizikai és politikai koherenciáját.

3. A klímavédelmi beavatkozásokat rossz helyen keresik

A klímaváltozást strukturálisan a fosszilis tüzelőanyagok kitermelése és elégetése hajtja, nem pedig a földhasználathoz kapcsolódó szénkörforgások rutinszerű kezelése. A földhasználat változása akkor válik a klímaváltozás jelentős hajtóerejévé, amikor fosszilis tüzelőanyagokra épülő kitermelési, termelési és fogyasztási rendszerekbe ágyazódik – ennek leglátványosabb példája az ipari méretű erdőirtás. A földterületek elsődleges mérséklési helyszíneként való kezelése összekeveri a strukturális okokat a következményekkel, és eltereli a figyelmet az energiarendszerekről, ahol a kibocsátások ténylegesen keletkeznek és felhalmozódnak. Ez a félreértés nem korlátozódik a szénre: a biodiverzitási és más természet alapú kreditrendszerek ugyanazt a kompenzációs logikát reprodukálják.

4. A klímafelelősséget és a kockázatokat lefelé tolják

A felelősség áthárítása nem csupán az egyes projektekre és közösségekre korlátozódik; a mai klímakormányzás szélesebb szerkezetét tükrözi. A mérséklés terhe lefelé halad a felelősségi láncon, eltávolodva a gazdasági és politikai hatalom központjaitól – ahol a fosszilis energia előnyei koncentrálnak – azok felé, akik a legkevésbé képesek vitatni ezt a terhet. Minden egyes lépésnél újraosztják a felelősséget, miközben a fosszilis tüzelőanyagok kitermelése és felhasználása nagyrészt érintetlen marad. Az ellentételezési kreditek vásárlói így úgy állíthatják be magukat, mint akik klímavédelmi lépéseket tesznek, anélkül hogy hosszú távú felelősséget vállalnának az éghajlati következményekért. Ha a szén felszabadul – például tűz, aszály, kártevők, éghajlati változékonyság vagy politikai instabilitás miatt –, ezt helyi kudarcként lehet értelmezni, amelyet rossz gazdálkodásnak vagy szabályszegésnek tulajdonítanak. A pásztorkodók, az őslakos népek és a kisléptékű mezőgazdasági közösségek állnak ennek a lefelé irányuló felelősségáthelyezésnek az alján.

5. A pásztorkodást pusztá mérséklési eszközzé redukálják

Az ellentételezés a pásztorkodást a kibocsátáscsökkentés eszközeként értelmezi újra. A közösségek hosszú távú kötelezettségeket vállalnak arra, hogy külső kibocsátók nevében kezeljék a szenet, miközben megélhetési rendszereiket a mérséklés szolgáltatási mechanizmusai alakítják. A pásztorkodók külsőleg meghatározott keretek végrehajtói válnak, kedvezményezett státuszuk pedig a szabályoknak való megfeleléstől függ, ahelyett hogy önálló politikai szereplőként és jogtulajdonosként ismernék el őket.

6. A biztosítékokon túl

A szénpiacokról szóló viták gyakran a biztosítékok megerősítésére összpontosítanak, hogy kezeljék, elfedjék a beleegyezés hiányát, az átláthatóság gyengeségét, az elszámoltathatóság

hiányát és az előnyök egyenlőtlen megosztását. A pásztorkodó térségekben a szénprojektekből származó előnyök és döntéshozatali folyamatok gyakran megkerülik a pásztorkodó nők szerepét és tekintélyét. Ahol ilyen rendszerek már működnek, a biztosítékok szükségesek. Ugyanakkor még a jól megtervezett és szigorúan alkalmazott biztosítékok sem érintik az ellentételezés alapvető logikáját.

7. A klímafinanszírozásnak nincs szüksége az ellentételezés helyettesítőjére

A klímafinanszírozásnak nem kell teljesítményalapú ösztönzőkre vagy számszerűsített mérséklési eredményekre támaszkodnia ahhoz, hogy hatékony legyen. Az ellentételezés bármilyen „egyenértékű” helyettesítője ugyanabban a kompenzációs logikában tartaná fogva a klímafinanszírozást, amely a szénpiacok alapja. A gyakorlatban a közfinanszírozás már ma is támogat megélhetési rendszereket és ökoszisztémákat anélkül, hogy azokat a kibocsátáscsökkentés helyettesítőjeként kezelné. Ilyen például a hosszú távú intézményi támogatás, a pásztorok mobilitásába és kormányzást lehetővé tevő politikai és intézményi feltételekbe való befektetés, a sokkokra reagáló rezilienciatámogatás, valamint a nagyfokú változékonysághoz igazodó szolgáltatások.

Mit tegyünk: cselekvési feladatok

Ezek a felhívások abból indulnak ki, hogy sürgősen szükség van olyan klímafinanszírozásra, amely képes kezelni a klímaváltozás okait. Ez a dokumentum olyan klímavédelmi fellépést támogat, amely közvetlenül ezekkel az okokkal foglalkozik, ahelyett hogy a felelősséget kompenzációs mechanizmusokon keresztül áthárítaná. A dokumentum amellet érvel, hogy a pásztorkodó rendszerek – amikor saját belső logikájuk szerint működhetnek – szilárd kiindulópontot jelentenek egy ilyen megközelítéshez, nem mint ellentételezést nyújtó rendszerek, hanem mint az éghajlati változékonysághoz alkalmazkodó, igazságosabb és ellenállóbb életmódok alapjai. Az igazságosság, az integritás és a valódi klímavédelmi fellépés érdekében a legelőterületeken a kormányoknak, a finanszírozó szervezeteknek és a projektfejlesztőknek a következőket kellene tenniük:

1. Nem szabad továbbra is a legelőterületeket a fosszilis tüzelőanyagok további használatának ellentételezéseként kezelni

A kormányoknak és a finanszírozó szervezeteknek véget kell vetniük azon legelőalapú szénkreditek jóváhagyásának és támogatásának, amelyeket a fosszilis kibocsátások folytatásának kompenzálására használnak. A probléma alapvetően strukturális: az ellentételezés a fosszilis kibocsátások és a biogén folyamatok közötti hamis egyenértékűségre épül, ezért nem képes hiteles klímavédelmi fellépést biztosítani. Az ellentételezés emellett elmosza a klímaváltozás okozásáért viselt felelősség különbségeit, és rendszeresen a földalapú rendszerekre helyezi át a mérséklés terhet. A legelőterületekhez kapcsolódó klímafinanszírozás kiemelkedően fontos, de hitelessége és legitimitása attól függ, hogy nem a fosszilis tüzelőanyagok további használatának kompenzációjaként szerveződik.

2. A klímafinanszírozást a közfinanszírozás és az újraelosztás irányába kell terelni

A jelenlegi klímafinanszírozási rendszer az erőforrásokat a szénszámviteli infrastruktúrákba és a teljesítményalapú mechanizmusokba tereli, amelyek intézményesítik az ellentételezést a

klímakormányzásban, és olyan kompenzációs logikákat ágyaznak be, amelyek nagyrészt érintetlenül hagyják a fosszilis tüzelőanyagoktól való függőséget. Ez a szerkezet nincs összhangban a klímaváltozás strukturális okaival. Ehelyett a klímafinanszírozást el kell mozdítani a kompenzációs logikáktól a közberuházások felé, amelyek saját feltételeik szerint erősítik a pásztorkodók megélhetését és intézményeit. Ez azt jelenti, hogy a pásztorkodást működő megélhetési rendszerként kell támogatni – hosszú távú beruházásokkal a kormányzásba, a mobilitásba, a konfliktuskezelésbe és a mobilitással összeegyeztethető szolgáltatásokba. Az átirányított közberuházásoknak hozzáférhetőnek kell lenniük a pástori intézmények és kollektív kormányzási rendszerek számára, és támogatniuk kell a pástrok szakpolitikai részvételét, érdekérvényesítését és intézményi megerősítését, beleértve a pástorkodásban dolgozó nők és fiatalok szerepét és tekintélyét. Az ilyen beruházások fenntartják azokat az ökológiai funkciókat, amelyeket a pástorkodó rendszerek már most is betöltenek a legelőterületeken, és lehetővé teszik mindazon funkciók kibontakozását, amelyeket saját logikájuk szerint működve képesek ellátni – anélkül, hogy szénszámviteli vagy ellentételezési keretekbe kényszerítenék őket. Az ilyen feltételek melletti pástorkodás támogatására vonatkozó felhívások már hosszú évek óta léteznek, de még mindig nem született rájuk hatékony közpolitikai válasz.

3. El kell távolítani azokat a politikai, jogi és térbeli akadályokat, amelyek fenntartják a hatalmi egyenlőtlenségeket

Ahelyett, hogy a pástorkodást a szénpiacok igényeihez igazítanák, a kormányoknak a pástorkodó rendszereket korlátozó politikai és gazdasági aszimmetriákat kellene kezelniük – a mobilitás korlátozását, a területek feldarabolását, az egyenlőtlen alkuerőt és a gyenge pástori intézményeket. Ezek nem olyan technikai problémák, amelyeket projektek révén lehetne megoldani, hanem strukturális feltételek, amelyeket a klímafinanszírozás gyakran megkerült vagy éppen megerősített. A pástorkodás bármilyen közfinanszírozásának a pástori intézményeken és kollektív kormányzási rendszereken keresztül kellene megvalósulnia, elismerve a pástorkodókat politikai szereplőkként – nem pedig pusztán szabályoknak megfelelő végrehajtóként. Súlyos politikai és gazdasági aszimmetriák esetén még a jogok formális elismerése is elősegítheti a jogszerű kisajátítást, mivel visszafordíthatatlan külső igényeket tehet lehetővé a földre és az erőforrásokra.

4. El kell választani a klímavédelmi fellépést a szén-dioxid-számviteltől

A kormányoknak és a donoroknak fel kell hagyniuk azzal, hogy a szénmutatókat a klímavédelem helyettesítőjeként kezelik. A pástorkodó rendszerek saját logikájuk szerinti fenntartása, az azokat alátámasztó intézményekkel együtt, önmagában is értékes klímastratégia – ezt nem kell a fosszilis tüzelőanyagok további használatának kompenzációjaként igazolni. A földalapú támogatás és a kibocsátáscsökkentésért viselt felelősség közötti világos és elvi különválasztás elengedhetetlen a klímapolitika integritásának és koherenciájának helyreállításához. Ennek a különválasztásnak túl kell mutatnia a szénszámvitelen is, hogy a klímavédelmi fellépést ne lehessen újra bekebelezni olyan helyettesítő mutatók révén, mint a biodiverzitási egységek, a vízegységek vagy más számszerűsített környezeti kompenzációs formák.

5. Meg kell törni a klímafelelősség lefelé irányuló láncolatát

A lefelé irányuló felelősségáthelyezés azon alapul, hogy minden szereplő továbbadja a terhet a nála gyengébbeknek. E láncolat megszakítása ezért kollektív kötelezettség mindazok számára, akik részt vesznek a klímavédelmi fellépés meghatározásában, közvetítésében és végrehajtásában. A kormányoknak, donoroknak és végrehajtó intézményeknek fel kell hagyniuk azzal, hogy lefelé tolják azokat a mérséklési felelősségeket, amelyek valójában a globális rendszer felsőbb szintjein keletkeznek. A jó szándék és a helyi társuló előnyök nem változtatják meg a kompenzációs keretek strukturális hatását: továbbra is eltávolítják a felelősséget és a kockázatot a fosszilis tüzelőanyagoktól való függés valódi forrásaitól. Azoknak a szereplőknek is – beleértve az érdekképviselőket és a tudásgenerálásban részt vevő szakértőket –, akik e láncolat mentén működnek, tartózkodniuk kell attól, hogy elfogadják ezt az áthelyezést, vagy hozzájáruljanak annak normalizálásához azzal, hogy nem kérdőjelezik meg. A klímakormányzásnak egyértelműen meg kell akadályoznia, hogy a mérséklési kötelezettségeket és a klímakockázatokat olyan szereplőkre hárítsák, akiknek egyre kevesebb hatalmuk van azok visszautasítására, és biztosítani kell, hogy a kibocsátáscsökkentés felelőssége azoknál maradjon, akik a legtöbb fosszilis kibocsátást okozzák, és abból a legtöbb hasznot húzzák.

Főbb források

- FAO 2021. *Pastoralism: Making Variability Work*, Animal Production and Health Paper No. 185, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome.
- IPCC 2021. *Climate Change 2021: The Physical Science Basis*. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.
- Lohmann L. 2006. *Carbon Trading. A critical conversation on climate change, privatisation and power*. Development Dialogue 48.
- Saifuddin M., Abramoff R.Z., Foster E.J., and McClelland S.C. 2024. Soil carbon offset markets are not a just climate solution. *Frontiers in Ecology and the Environment* 22(7): e2781.
- Sayre N.F. 2017. *The Politics of Scale: A History of Rangeland Science*, University of Chicago Press, Chicago.

Köszönetnyilvánítás: Ezt a dokumentumot az IYRP Globális Szövetség pásztorkodással és szénpiacokkal foglalkozó munkacsoportja készítette a Legelők és Pásztorok Nemzetközi Évének keretében. Írta: Saverio Krätli, Blamah Jalloh, Wenjun Li, Pierre Hiernaux, Habibou Assouma, Michelle Venter, Linda Pappagallo, Hassan Roba, Ariell Ahearn, Hussein Tadicha, Véronique Ancey, Malih Ole Kaunga, Lilli Scheiterle, Jane Meriwias, Francesca Di Matteo, Liban Golicha, Sergio Magnani, Jacob Lekaitogo és Karl Wagner. Fordította: Zsolt Molnár and Péter Koncz.

Ajánlott hivatkozás: IYRP Globális Szövetség 2026. *Túllépni a karbon-ellentételezésen. Az IYRP Globális Szövetség pásztorkodással és szénpiacokkal foglalkozó munkacsoportjának szakpolitikai összefoglalója. IYRP Globális Szövetség Titkársága (iyrp2026@gmail.com).*